

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ НА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ

Соціальний та економічний розвиток держави значною мірою визначається науковою обґрунтованістю планових показників бюджету та їх збалансованістю. Планування бюджетної політики в соціальній сфері є складовою загальнодержавного економічного планування та передбачає вибір раціональних шляхів бюджетного забезпечення, виходячи з рівня соціального розвитку на основі ефективного використання наявних у суспільстві ресурсів.

Державний бюджет – це особлива форма фінансового плану, що має силу закону й встановлюється для всіх структурних підрозділів суспільного виробництва на основі завдань і заходів державного плану економічного і соціального розвитку України.

Розглядаючи бюджет як основний фінансовий план, слід зазначити, що в ньому представлені всі атрибути фінансового плану: грошові надходження (формування фондів) за конкретними джерелами надходжень; грошові витрати (використання фондів) за конкретними напрямками; порівняння грошових витрат і доходів на основі балансових розрахунків.

Фінансові плани розробляються всіма учасниками суспільного виробництва (від первинних структур (підприємств, об'єднань, організацій, банків, страхових компаній до центральних органів господарського керування і виконавчої державної влади).

На підставі узагальнення існуючих визначень бюджетного планування можна зазначити, що планування бюджетних видатків на соціальні потреби – це науково обґрунтований процес визначення напрямів використання бюджетних ресурсів для забезпечення реалізації державою своїх соціальних функцій.

Відповідно до Бюджетного кодексу України видатки бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум. Поняття «видатки» у Кодексі розкривається за допомогою витрат, а витрати – за допомогою видатків, зокрема підкреслюється, що витрати бюджету – це видатки бюджету та кошти на погашення основної суми боргу [1].

Розподільні процеси, пов'язані із здійсненням бюджетних видатків, характеризуються різноманітністю та взаємозв'язком. Вони охоплюють розмаїття відносин з приводу розподілу і використання коштів бюджетного фонду держави і відображають напрями розподілу бюджетних ресурсів держави. В основі такого розподілу лежать функції держави, їх обсяг і характер, визначені Конституцією України. Причому є тісний діалектичний взаємозв'язок між видатками бюджетів і функціями держави, який полягає у тому, що збільшення функцій зумовлює збільшення видатків, і навпаки. Функції держави є визначальним чинником, який впливає на обсяги видатків бюджетів та їх розподіл і використання, адже без достатнього рівня бюджетних ресурсів такі функції якісно виконати не можливо. Тому в теорії і на практиці під час складання бюджету, визначення його параметрів держава зобов'язана виходити не з обсягів доходів, а з потреби у видатках. Це підтверджується світовим історичним досвідом та фінансовою наукою [3, с. 184].

По суті, головним інструментом реалізації конституційних обов'язків держави є державні фінанси як складова частина фінансової системи країни. Бюджетна політика – це невід'ємний складник фінансової політики держави, яка орієнтується на той самий вихідний принцип регулювання руху фінансових потоків – забезпечення компромісу інтересів усіх учасників ринку, спрямованого на зростання сукупного споживання. Бюджетне фінансування соціальної сфери виступає основним складником забезпечення зростання суспільного добробуту.

Постійна трансформація економічного простору, що базується на принципах ринкової економіки, створює об'єктивні передумови для формування системи суспільної ефективності, яка передбачає еволюцію у взаємозв'язках між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, що приведе до створення системи, в якій ці два чинники однаковою мірою сприятимуть як чистому суспільному благу, так і чистому приватному благу. До останнього часу організація економічного простору була така, що суперечності між економічними інститутами, які функціонують для забезпечення як приватних, так і суспільних благ, мали антагоністичний характер, і це, природно, не приводило до ефективного споживання ресурсів на стадії виробництва благ та зниження трансакційних витрат на стадії обміну [2, с. 544].

Найважливішою передумовою побудови соціально орієнтованого суспільства є забезпечення соціальної спрямованості бюджетної політики, що означає такий порядок складання бюджетів, який сприяє зростанню рівня життя населення, ефективному соціальному захисту, забезпеченню гарантованих соціальних стандартів.

Оцінка соціальної спрямованості потребує використання комплексу показників, серед яких обов'язково мають бути такі, що характеризують результати реалізації соціальних програм, їх вплив на добробут населення.

На відміну від розвинутих країн світу, Україна залишається державою, в якій зберігаються екстенсивні методи розвитку економіки, що неминуче призводить до нераціонального і неефективного використання бюджетних коштів.

Реформування системи соціальних зобов'язань в Україні має здійснюватися за такими основними напрямками:

– підвищення самостійності місцевих і регіональних органів влади як суб'єктів державного регулювання економіки на основі їх фінансової автономізації;

– раціоналізація видатків на соціальну сферу (перегляд пільг, поширення платних послуг);

– удосконалення нормативної бази з питань, що регулюють функціонування і розвиток соціальної сфери;

– забезпечення нормативного регулювання надання платних соціальних послуг як додаткового джерела фінансування соціальної сфери.

– удосконалення практики нормативного планування бюджетних видатків за рахунок наближення нормативних витрат до реальних потреб отримувача соціальних послуг та чіткого їх дотримання на всіх етапах бюджетного процесу.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2456-17>.
2. Василик О.Д. Бюджетна система України: підруч. / О.Д. Василик, К.В. Павлюк – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
3. Юрій С.І. Фінанси: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. перероб. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.

Гелетей Марина

Студентка групи ФУМЗм-11

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мокрицька А.Б.

ВИДАТКИ НА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ: ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ

В національній економічній системі соціальна сфера займає важливе місце як комплекс галузей, діяльність яких направлена на формування